

HET HUISHOUELIJK MANDAAT

door H. CASMAN

Assistente aan de Vrije Universiteit te Brussel
Vorsers in het centrum voor Burgerlijk Recht
van de Vrije Universiteit te Brussel

I. HET PROBLEEM VAN DE LASTEN VAN HET HUWELIJK IN HET ALGEMEEN

1. Door het huwelijk ontstaat tussen de echtgenoten (en hun kinderen) een levensgemeenschap die noodzakelijkerwijze lasten met zich meebrengt.

Het eerste patrimoniale probleem dat zich dan voor de echtgenoten stelt is te weten hoe deze lasten zullen gedragen worden (1).

Deze vraag heeft een dubbel uitzicht : enerzijds moet worden bepaald wie tegenover de derden gehouden is voor de aldus aangegane schulden, anderzijds moet worden nagegaan of achteraf tussen de echtgenoten een regeling vereist is.

2. In het stelsel van het burgerlijk wetboek van 1804 was de man hoofd van het gezin en titularis van de maritale macht ten aanzien van de persoon van zijn vrouw. Deze hoedanigheid van de man had tot gevolg dat op hem de verantwoordelijkheid berustte het levenspeel van het gezin te bepalen (2), en daar de financiële gevolgen van te dragen (3). Het aandeel van de vrouw in de huishoudelijke lasten beperkte zich tot een bijdrage die ze overeenkomstig haar huwelijksstelsel in handen van de man stortte, hetzij door de inkomsten van haar eigen goederen in de gemeenschap te laten vallen (4), hetzij door een forfaitair of proportioneel deel van haar inkomsten aan haar man te overhandigen in het stelsel van scheiding van goede-

(1) J. RENAULD, *Les régimes matrimoniaux, Rapport introductif aux Journées Dabin*, 1966, nr. 8 e.v.

(2) J. RENAULD, *Rapport introductif*, o.c., nr. 55 e.v.

(3) J. RENAULD, *Rapport introductif*, o.c., nr. 56; — J. RENAULD, *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 166; — DE BERSAQUES, A., *Le mandat domestique de la femme mariée durant la cohabitation des époux*, R. P. Not., 1942, 353 e.v.; — LECOMTE, A., *Le mandat domestique de la femme mariée*, R. crit. J. Législ., 1937, 263 e.v. inz. 305 e.v.

(4) In het wettelijk stelsel van gemeenschap van goederen : art. 1401, 2° B.W., en voor de gemeenschap tot de aanwinsten beperkt : art. 1498 B.W.

ren (1) (2). Daarbuiten kon zij alleen in geval van „nood” tot hulp worden verplicht op grond van artikel 212 B.W.

De geschetste regeling, gekoppeld aan de regel van de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw (3), bracht met zich mee dat ook tegenover de derden de man alleen instond voor de schulden aangegaan in het belang van het huishouden (4), behoudens toepassing van artikel 203 B.W. dat beide echtgenoten de verplichting oplegt in kost, onderhoud en opvoeding van hun kinderen te voorzien (5).

3. Vrij snel heeft het probleem zich gesteld te weten hoe deze juridische principes te verenigen waren met de feitelijke toestand die zich van oudsher voordeed, waarbij de vrouw zelf met de derden handelde om te voorzien in de dagelijkse behoeften van het gezin, zonder enige tussenkomst van de man. Zij heeft toch altijd de bestellingen of aankopen gedaan, de dokter laten komen, het huispersoneel in dienst genomen, enz.

Het probleem had twee facetten : enerzijds dat van de geldigheid van de handeling aldus door de vrouw gesteld alhoewel ze handelingsonbekwaam was, anderzijds dat van de verbintenis die door haar handeling in hoofde van de man zou ontstaan (6).

4. Verschillende oplossingen waren denkbaar.

1. Vooreerst was er de solutie van het huishoudelijk mandaat, zoals die in België en in Frankrijk toepassing kreeg. Volgens deze leer wordt de man vermoed aan de vrouw stilzwijgend opdracht te hebben gegeven om in zijn naam de overeenkomsten te sluiten die kost en onderhoud van het gezin moesten verzekeren (7). Dit betekent dat alleen

(1) Art. 1537 (B.W. 1804).

(2) Bij gerechtelijke scheiding van goederen moet de vrouw naar evenredigheid van haar vermogen en van dat van haar man bijdragen in de lasten van het huwelijk (art. 1448 B.W.). Doch in dat geval is het niet ongewoon te veronderstellen dat de man niet meer in staat is in het onderhoud van zijn gezin te voorzien; verg. J. RENAULD, *Rapport introductif*, o.c., 47-48.

(3) Art. 219 (B.W. 1804).

(4) J. RENAULD, *Rapport Introductif*, o.c., nr. 571; — DE BERSAQUES, A., o.c., 355; — TUMERELLE, A., *Les dettes contractées dans l'intérêt du ménage sous les régimes de communauté* 1935, 172.

(5) RENAULD, J., *Rapport Introductif*, l.c.; — verg. id., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 1653 en DE BERSAQUES, A., l.c.

(6) LECOMTE, A., o.c., 264.

(7) DE PAGE, H., I, 3e uitg. nr. 722; — RENAULD, J., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 166; — DE BERSAQUES, A., o.c., 356; — CLITS, H., *Het huishoudelijk mandaat van de gehuwde vrouw*, R.W., 1968-1969, 1631.

de man, en gebeurlijk de gemeenschap, gebonden zijn door de handelingen van de vrouw, die verondersteld wordt niet in eigen naam te zijn opgetreden.

2. Er was verder de theorie van de eigen bevoegdheid van de gehuwde vrouw om, bij afwijking van de regels van haar huwelijksstelsel, haar man te verbinden, de gemeenschap wanneer deze bestaat, en eventueel ook zichzelf — weze het in ondergeschikte orde — voor alles wat het belang van het huishouden betreft.

Deze theorie is door enkele Belgische auteurs verdedigd geworden onder wie de professoren De Page en Dekkers (1), en vond ook ingang in Frankrijk (2). Ze ligt aan de grondslag van het Duitse „Schlüsselgewalt” (3) en van de Zwitserse regeling ter zake (4).

3. In 1942 werd in Frankrijk de oplossing van het wettelijk mandaat gekozen : door het stellen van handelingen ten behoeve van het gezin verbindt de vrouw de man, tenzij hij haar deze bevoegdheid heeft ontnomen en dat de derden hiervan kennis hebben gekregen (5).

4. Maar ook deze stelling is thans in Frankrijk verlaten : door de wet van 1965 werd de regel ingevoerd dat, voor alles wat het onderhoud van het gezin of de opvoeding van de kinderen betreft, de beide echtgenoten de bevoegdheid hebben om alleen op te treden en dat de schuld die aldus ontstaat beiden hoofdelijk verbindt (6).

Deze regeling vindt men nu ook in het Nederlandse recht terug (7).

II. HET HUISHOUDELIJK MANDAAT IN HET HUIDIG BELGISCH RECHT

A. GRONDSLAG EN KRITIEK

5. Zoals gezegd geldt naar Belgisch recht thans nog de leer van het huishoudelijk mandaat (8).

Deze theorie is niet vrij van kritiek.

(1) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., I, 2e deel, nr. 737quater en X, 1, nr. 588 B; — zie ook VAN DE VELDE-WINANT, J., *Le mandat tacite de la femme mariée, une notion périmée*, R. P. Not., 1949, 65 e.v., inz. 70 e.v.

(2) Zie MAZEAUD, H. L. en MAZEAUD, J., *Cours de droit civil*, I, 4e uitg., nr. 1091, 3°.

(3) § 1357 B.G.B.

(4) Art. 207, lid 2 en 220 lid 2 Zwitsers B.W.

(5) Art. 220 Frans B.W. (W. 22 september 1942).

(6) Art. 220 Frans B.W. nieuw (W. 13 juli 1965).

(7) Art. 85:1 Nederlands B.W.

(8) DE PAGE, H., I, 3e uitg., nr. 733; — RENAULD, J., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 166.

Vooreerst kan worden tegengeworpen dat ze niet met de werkelijkheid overeenstemt : de vrouw die inkopen doet ten behoeve van haar gezin heeft hiervoor slechts zeer uitzonderlijk een al dan niet stilzwijgend mandaat van haar man gekregen. De werkelijkheid is dat de man doorgaans noch tijd noch aandacht heeft voor de huishoudelijke bezigheden ; doch dit betekent niet dat hij de bevoegdheid daartoe aan zijn vrouw heeft overgedragen. De vrouw handelt gewoonlijk uit eigen beweging en in eigen naam (1).

Weliswaar kan hierop worden geantwoord dat de theorie van het huishoudelijk mandaat niet in het leven is geroepen om een juiste omlijsting te zijn voor een welbepaald optreden van de vrouw doch wel om de uitwerking mogelijk te maken van een feitelijke toestand die vereist dat, ondanks de handelingsonbekwaamheid van de vrouw, geldige gevolgen zouden tot stand komen zowel in het belang van de derden als in het belang van het gezin zelf (2). Het is inderdaad zowel voor een vlot handelsverkeer als voor het krediet van het gezin noodzakelijk dat het optreden van de vrouw rechtsgeldig kan worden verklaard, buiten iedere voorafgaande tussenkomsst van de man om. Dit legt echter niet uit waarom het stilzwijgend mandaat de enige, laat staan de beste, oplossing zou zijn.

6. Verder stelt deze theorie problemen bij haar uitwerking. De lastgeving vindt immers haar grondslag in de wilsovereenkomst van de partijen. Welnu, in welke mate zal het mogelijk zijn voor de man, die beweert door het optreden van zijn vrouw niet gebonden te zijn, te bewijzen dat hij zijn lastgeving heeft ingetrokken, waar artikel 2004 B.W. te allen tijde herroeping van de lastgeving toelaat ? In welke mate heeft deze herroeping dan uitwerking tegenover de derden-medecontractanten, aangezien artikel 2005 B.W. stelt dat ze moeten op de hoogte zijn gebracht van de herroeping opdat deze hun tegenstelbaar zou zijn ? Hier ligt één van de zwakke punten van de theorie : het kan niet worden ontkend dat het vermoeden van het mandaat zowel in het belang van de derden als in het belang van het gezin is ingesteld. Daarom lijkt het zo moeilijk aanvaardbaar dat de man op ieder ogenblik aan dit mandaat een einde zou kunnen stellen, naar goeddunken, zelfs al heeft hij de betrokkenen hiervan op de hoogte gebracht (3).

(1) Zie de kritiek op de theorie van het huishoudelijk mandaat door DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 1, nr. 588 e.v.; — VAN DE VELDE-WINANT, o.c.

(2) Verg. LECOMTE, A., o.c., 266.

(3) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 1, nr. 588; — RENAULD, J., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 705.

7. De grondslag van de theorie van het huishoudelijk mandaat ligt, zoals gezegd, in een vermoeden van wilsovereenkomst tussen de echtgenoten. Dit heeft volgens sommige auteurs tot gevolg dat het mandaat noodzakelijkerwijze vervalt als de samenwoning ophoudt (1), omdat uit die feitelijke toestand de ontkenning van het vermoeden van wilsovereenkomst moet worden afgeleid (2). In het belang van de derden wordt de inroeping van het schijnmandaat (3) mogelijk geacht, en ook de leer van de onrechtmatige verrijking of van de zaakwaarneming (4).

8. Andere auteurs zien de grondslag van dit mandaat eerder in de verplichting van de man om bij te dragen in de lasten van het huishouden, zodat het slechts bestaat zolang de man gehouden kan blijven deze bijdrage te leveren. Doordat bij scheiding die aan de schuld van de vrouw te wijten is de verplichting tot bijdrage vervalt, vervalt ook het huishoudelijk mandaat en is de man niet meer gehouden tot betaling van de schulden door de vrouw aangegaan (5). Doch ook die stelling kan voor de derden een bron van moeilijkheden zijn, vermits zij zelden kunnen weten welke de juiste toestand is tussen de echtgenoten. Daarom worden de rechten van de derden erkend als ze te goeder trouw zijn geweest (6).

B. AARD EN OMVANG

9. Maar zo in het licht van deze leer het huishoudelijk mandaat slechts toepassing kan vinden indien de voorwaarden daartoe vervuld zijn, nl. indien de omstandigheden zodanig zijn dat het vermoeden van lastgeving door de derden niet kan worden in twijfel getrokken, dan nog blijft vast te stellen voor welke handelingen verondersteld kan worden dat het mandaat werd gegeven.

(1) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 1, nr. 590 B; — R.P.D.B., *Tw. Mariage (Mandat domestique)*, nr. 130; — CLITS, H., o.c., R.W., 1968-1969, 1942; — RENARD, C. en VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence, Les personnes*, R.C.J.B., 1961, 511, nr. 35.

(2) RENARD, C. en VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence, Les personnes*, R.C.J.B., 1961, 509, nr. 35; — VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence, Les personnes*, R.C.J.B., 1965, 467 en 23; 1970, 488, nr. 38 c.

(3) VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence*, R.C.J.B., 1970, l.c.

(4) VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence*, R.C.J.B., 1965, l.c.

(5) KLUYSKENS, A., VII, nr. 132; — RENAULD, J., o.c., 472, nr. 705; — Vred. St. Joosten-Node, 24 november 1961, R.W., 1961-1962, 1159.

(6) Vred. Gent, 31 januari 1936, R.W., 1936-1937, 327; — Brussel, 22 oktober 1959, J.T., 1959, 720; — Verg. RENARD, Cl., *Examen de jurisprudence*, R.C.J.B., 1957, 77, nr. 22.

Uit de toepassing van de theorie van het huishoudelijk mandaat door de rechtspraak kunnen enkele elementen naar voor worden gebracht die de vaststelling van één of meer criteria toelaten omtrent de *aard* en de *omvang* van het mandaat (1).

10. Het huishoudelijk mandaat is inderdaad vooreerst beperkt door het doel waarvoor het is toegekend : de man wordt slechts vermoed aan de vrouw opdracht te hebben gegeven voor wat betreft de handelingen vereist voor het onderhoud van het gezin (2).

Dit is natuurlijk een loutere feitenkwestie, waarvan de juiste draagwijdte zal afhangen van de levensomstandigheden van de echtgenoten. Voorbeelden hiervan zijn uitvoerig voorhanden in de gepubliceerde rechtspraak (3).

11. Een ander aspect van het probleem betreft de vraag of er enige noodzaak of enig nut met de door de vrouw gestelde handeling gepaard moet gaan opdat het vermoeden van lastgeving zou gelden (4). Ook dit criterium moet weer worden aangewend in acht genomen de toestand en de gewoonten van de echtgenoten.

Daarom werd voorgesteld als richtlijn te nemen dat de vrouw alleen die handelingen mag stellen waarvoor de tussenkomst van de man redelijkerwijze niet verwacht kan worden (5). Deze richtlijn biedt het voordeel ook voor derden enige betekenis te hebben. Want is het vanzelfsprekend dat zij noch voor de aankoop van levensmiddelen noch voor de dringende geneeskundige zorgen de tussenkomst van de man kunnen verwachten, dan is het daarentegen wel aannemelijk dat zij om de tussenkomst van de man verzoeken wanneer — zoals het sluiten van een huurovereenkomst of van een leningscontract door

(1) Over het onderscheid tussen de *aard* en de *omvang* van de schulden die door de vrouw in het kader van het huishoudelijk mandaat kunnen worden gemaakt, zie LECOMTE, A., o.c., 428; — TUMERELLE, A., o.c., 173; — RENARD, Cl. en VIEUJEAN, E., *Examen de jurisprudence, Les personnes*, R.C.J.B., 1961, 509, nr. 35.

(2) DE PAGE, H., I, 3e uitg. nr. 722 A; — RENAULD, J., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 708; — DE BERSAQUES, A., o.c., 358.

(3) Zie de referenties in de overzichten van rechtspraak van RENARD, Cl., R.C.J.B., 1953, 144, nr. 13, R.C.J.B., 1957, 76, nr. 22; — RENARD, Cl. en VIEUJEAN, E., R.C.J.B., 1961, 509, nr. 35; — VIEUJEAN, E., R.C.J.B., 1965, 467, nr. 23; R.C.J.B., 1970, 488, nr. 38; — DELVA, W. en BAERT, G., T.P.R., 1964, 361; — zie ook de ref. geciteerd door DE PAGE, H., I, 3e druk, nr. 722; — RENAULD, J., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 708; — CLITS, H., o.c., 1639-1641; — TUMERELLE, A., o.c., 171-180.

(4) RENARD, Cl., R.C.J.B., 1957, 76, nr. 22; — R.P.D.B., *Tw. Mandat*, nr. 175; — TUMERELLE, A., o.c., nr. 180.

(5) LECOMTE, A., o.c., nr. 459; — DE BERSAQUES, A., o.c., 358; — RENARD, Cl. en VIEUJEAN, E., R.C.J.B., 1961, 511, nr. 35.

de vrouw — niet terstond moet worden beslist. Terecht wordt dan ook een element van dringendheid (1) of van frekwentie (2) in aanmerking genomen.

12. In het licht van deze interpretatie blijkt dat het kader van het huishoudelijk mandaat door de omstandigheden wordt verruimd, bijvoorbeeld in geval van langdurige afwezigheid van de man, kapitein ter lange omvaart of krijgsgevangene (3).

13. Behoudens deze eerste beperking, die wijst op de aard van het huishoudelijk mandaat, bestaat ook een limiet ten gevolge van de omvang van de middelen waarover de echtgenoten beschikken. Vallen slechts in het kader van het huishoudelijk mandaat, de handelingen die verplichtingen doen ontstaan in verhouding tot de inkomsten van de echtgenoten.

Bij de toepassing van deze regels valt eens te meer op dat bij de vastlegging van de inhoud van het huishoudelijk mandaat vooral de derden betrokken zijn : in hun belang wordt immers aangenomen dat de door de vrouw gestelde handelingen die de *schijnbare* inkomsten van de echtgenoten niet overtreffen — ook al zijn de werkelijke inkomsten veel lager — het kader van het huishoudelijk mandaat niet te buiten gaan (4).

C. SINDS 1958

14. Indien de vrouw in het raam van het huishoudelijk mandaat heeft gehandeld, heeft ze zichzelf niet verbonden — tenzij uit de omstandigheden mocht blijken dat de vrouw zich ook persoonlijk zou hebben verbonden (5) — doch wel de man, in wiens naam zij verondersteld is te zijn opgetreden, en bijgevolg ook de gemeenschap zo er een tussen de echtgenoten bestaat.

Is er geen gemeenschap, dan is de man enige eigenaar van het door de vrouw krachtens het huishoudelijk mandaat aangekocht goed (6).

(1) RENAULD, J., *Droit patrimonial de la famille*, I, nr. 708.

(2) DE BERSAQUES, A., *l.c.*

(3) R.P.D.B., *Tw. Mandat*, nr. 182; — DE BERSAQUES, A., *o.c.*, 359.

(4) DE PAGE, H., I, 3e druk, nr. 722; — DE BERSAQUES, A., *o.c.*, 358; — LECOMTE, A., *o.c.*, 499 e.v.

(5) Luik, 23 maart 1967, *J. Liège*, 1967-1968, 34.

(6) Gent, 16 februari 1961, *R.W.*, 1960-1961, 2066.

Dit althans zijn de regels die door de rechtspraak werden afgeleid uit de theorie van het huishoudelijk mandaat, zoals deze tot stand is gekomen ten einde, op het stuk van de voorziening in de behoeften van het gezin, een praktisch correctief aan te brengen aan de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw.

15. De vraag dient echter gesteld naar de betekenis van deze regels nu de wet van 30 april 1958 het beginsel van de gelijke rechtsbekwaamheid van de echtgenoten heeft ingevoerd, en sinds de wet van 22 juni 1959 het huwelijksstelsel van scheiding van goederen aan deze gelijkheid heeft aangepast.

Ter gelegenheid van de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 1958 heeft de Minister van Justitie bevestigd dat het huishoudelijk mandaat diende behouden te blijven (1), in afwachting van de hervorming van het huwelijksvermogensrecht.

Toch is de belangrijkste reden tot invoering van het vermoeden van lastgeving vervallen nu de handelingen die de vrouw stelt rechtsgeldig zijn; zodat ook de uitgaven ten behoeve van het huishouden gedaan haar zouden moeten binden (2). Het fictief karakter van deze juridische constructie komt aldus des te scherper naar voren.

a. *Gemeenschapsstelsels*

16. In de huwelijksstelsels met gemeenschap geldt de regel dat, bij toepassing van artikel 1409, 5° B.W., de huishoudelijke schulden ten laste van de gemeenschap komen; dit beantwoordt immers aan de eerste bestemming van de gemeenschap (3).

17. Kan echter geen andere oplossing worden voorgesteld dan dat van het huishoudelijk mandaat? Sommige auteurs roepen in dat de vrouw, hetzij uit kracht van de wet (4), hetzij uit kracht van het gewoonterecht (5), een eigen bevoegdheid is toegevallen om ten behoeve van het huishouden schulden aan te gaan die zowel haarzelf als de man en de gemeenschap verbinden. De Page en Dekkers hebben deze stelling reeds vóór de wet van 1958 verdedigd.

(1) *Pasin.*, 1958, 592.

(2) DE PAGE, H., I, 3e druk, nr. 722; — RENAULD, J., *Droit patrimonial de la famille*, nr. 168; — DELVA, W. en BAERT, G., *T.P.R.*, 1964, 362, nr. 46, 2°.

(3) RENAULD, J., *o.c.*, nr. 497.

(4) VAN DE VELDE-WINANT, J., *l.c.*; — verg. DELVA, W. en BAERT, G., *l.c.*

(5) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, 2, nr. 588 B.

De rechtspraak heeft die idee echter nooit aangenomen, met uitzondering van één vonnis van de vrederechter van Pâturages (1), dat de beide echtgenoten of de ene bij gebreke van de andere veroordeelt tot betaling van een schuld aangegaan in het belang van het huishouden, op grond van „une autorisation tacite générale donnée par le mari à sa femme de contracter pour les besoins du ménage”. Steunend op een veronderstelde machtiging — wij verkiezen : bewilliging — van de man zou de vrouw de bevoegdheid hebben om voor huishoudelijke schulden zowel haar eigen goederen als de gemeenschap en bijgevolg de eigen goederen van de man te verbinden.

18. Ook werd nog voorgesteld om de idee toe te passen van de zaakwaarneming (2) — die vroeger wel eens op subsidiaire wijze werd ingeroepen ten einde een verbintenis in hoofde van de man te rechtvaardigen — zodat iedere handeling als deels uit eigen hoofde en deels als daad van zaakwaarneming voor de andere echtgenoot zou gelden. De voordelen van zulke interpretatie liggen hierin, dat de door de vrouw gestelde handeling als *haar* handeling zou gelden en haar ook zou verbinden, zelfs wanneer deze handeling de perken van de huishoudelijke behoeften zou te buiten gaan. Indien het vóór 1958 nog kon aangenomen worden dat de handeling die niet binnen het kader van het huishoudelijk mandaat viel de vrouw ook niet verbond, omwille van haar rechtsonbekwaamheid, moet het thans toch de regel zijn dat de handeling van de vrouw in beginsel rechtsgeldig is, vooral waar het gaat om handelingen door iedere vrouw iedere dag gesteld. *Daarna* moet worden nagegaan of de aldus ontstane schuld ook ten laste van de gemeenschap kan komen : is het een schuld voor de behoeften van het gezin, dan is het niet meer dan logisch dat hiervoor verhaal zou mogelijk zijn op de gemeenschap (zie art. 1409, 5° B.W.). Dit is geen fictie, maar de loutere bekrachtiging van een feitelijke toestand langs „een goedbegrepen draagkracht van de wet” van 1958 om (3). Hierdoor vermijdt men tevens het probleem van de eventueel willekeurige intrekking van deze bevoegdheden door de man.

19. Als bezwaar tegen de toekenning van huishoudelijke bevoegdheden aan de vrouw wordt ingeroepen : het ontbreken van enige wettekst hiervoor (maar welke wettekst heeft men om er de theorie van het huishoudelijk mandaat mee te staven ?), en, wat ernstiger is,

(1) Pâturages, 30 september 1970, *Rev. Not.*, 1971, 600; *Rec. gén. enreg. Not.*, 1972, nr. 21557.

(2) DELVA, W. en BAERT, G., *l.c.*

(3) DELVA, W. en BAERT, G., *l.c.*

de niet gewijzigde regel dat de inkomsten van de eigen goederen van de vrouw in de gemeenschap zijn opgenomen en dat zij onvoldoende bijdraagt in de lasten van het huwelijk indien zij de blote eigendom van haar goederen laat aanspreken voor de bedoelde schulden (1). Hierop kan evenwel worden geantwoord dat ook de inkomsten van de man in de gemeenschap vallen, en dat ook hij met zijn eigen goederen tot betaling van huishoudelijke schulden kan gehouden zijn (2).

b. *Stelsels met scheiding van goederen*

20. De rechtspraak heeft daarentegen wél de rechtsleer gevolgd waar deze, sinds de wetten van 30 april 1958 en 22 juni 1959, de stelling heeft verdedigd dat in geval van scheiding van goederen niets meer het behoud van de theorie van het huishoudelijk mandaat rechtvaardigt (3). In dit stelsel is de vrouw niet alleen rechtsbekwaam, doch ook volledig meester over haar eigen goederen en haar eigen inkomsten (4). Zij is er zelfs niet meer toe gehouden, zoals voordien, haar bijdrage in de lasten van het huwelijk in handen van haar man te storten, maar mag de penningen hiertoe zelf aanwenden (5).

21. Deze gewijzigde principes moeten leiden tot de oplossing, overeenkomstig dewelke de beide echtgenoten samen instaan voor de schulden door één van hen voor de huishouding aangegaan.

Toepassingen hiervan vindt men echter nog maar zelden in de rechtspraak (6).

Hier ligt o.i. de enig denkbare oplossing van de huishoudelijke bevoegdheden : de gelijkheid tussen de echtgenoten op dit vlak bekrachtigt de beginselen van de wetten van 1958 en 1959, beantwoordt aan een noodzakelijke en fundamentele solidariteit tussen hen, en biedt de derden de grootste zekerheid wat ook het belang van het gezin dient. Doch vooraleer verder in te gaan op wat huishoudelijke bevoegdheden zouden moeten zijn, kan even nagegaan worden wat in enkele vreemde wetgevingen op dit punt is vastgelegd.

(1) RENAULD, J., *o.c.*, nr. 186.

(2) DE PAGE, H. en DEKKERS, R., X, I, nr. 588 A.

(3) RENAULD, J., *o.c.*, nr. 1655; — BAETEMAN, G., DELVA, W. en CASMAN, H., *T.P.R.*, 1972, nr. 262.

(4) Art. 1536 B.W.

(5) RENAULD, J., *o.c.*, nr. 1651; — BAETEMAN, G., DELVA, W. en CASMAN, H., *T.P.R.*, 1972, nr. 261.

(6) B.v. Vred. Luik, 13 januari 1966, *J.T.*, 1966, 231; — Rb. Brussel, 3 september 1973, *R.W.*, 1973-1974, 621 (hoofdelijke veroordeling).

III. DE REGELING VAN DE HUISHOUDELIJKE BEVOEGDHEDEN IN ANDERE WETGEVINGEN

22. In Duitsland (1) en in Zwitserland (2) beschikt de vrouw over een *wettelijke* huishoudelijke bevoegdheid, waardoor zij in de eerste plaats haar man verbindt. Zij zelf is slechts gehouden in geval van onvermogen van haar man, of, indien er een is, wanneer de gemeenschap ontoereikend mocht zijn.

De Duitse wetgeving voorziet wel de mogelijkheid van beperking of van uitsluiting van deze bevoegdheid, zodat de figuur beter als lastgeving zou aangeduid worden (3); de uitwerking van deze beperking of uitsluiting is tegenover de derden echter aan bijzondere vereisten van publiciteit onderworpen (4). De omvang van de bevoegdheid hangt af van de omstandigheden waarin de echtgenoten leven. Ook hier worden de derden te goeder trouw beschermd : aangenomen wordt dat ze op de schijnbare toestand van de echtgenoten mogen afgaan (5).

Deze wettelijke bepalingen moeten natuurlijk gezien worden in het kader van de algemene gevolgen van het huwelijk naar Duits en Zwitsers recht, aangezien hier essentiële verschillen bestaan met ons primair huwelijksstelsel. Beide wetgevingen kennen aan de man immers bijzondere bevoegdheden toe tot vertegenwoordiging van het gezin en tot vaststelling van het levenspeil van de echtgenoten, en leggen hem de verantwoordelijkheid op om in het onderhoud van het gezin te voorzien; waar in het Belgisch recht de man zijn hoedanigheid van hoofd van het gezin heeft moeten afstaan, en waar aan de beide echtgenoten de bevoegdheid werd toegekend tot vaststelling van het levenspeil (6) evenals de verplichting om in de lasten van het huishouden bij te dragen (7).

23. In Frankrijk (8) en Nederland (9) is in verband met de huishoudelijke bevoegdheden de regel vastgelegd dat de beide echtgenoten,

(1) B.G.B., § 1357.

(2) Art. 163, 207 en 220, lid 2 C. civ. Suisse.

(3) BAETEMAN, G., *De hervorming van het huwelijksvermogensrecht in West-Europa*, deel VI, Duitsland, 899-901.

(4) B.G.B., § 1412.

(5) BAETEMAN, G., *l.c.*

(6) DE PAGE, H., I, 3e druk, nr. 722; — RENAULD, J., *o.c.*, nr. 116.

(7) Art. 218 B.W.

(8) Art. 220 Frans B.W.

(9) Art. 85, 1. N.B.W.

voor alles wat de gewone gang der huishouding betreft, hoofdelijk verbonden zijn, onverschillig door wie van hen de schuld mocht zijn ontstaan. Ook hier neemt de rechtspraak aan dat de derden de dagelijkse uitgaven ten behoeve van het gezin mogen beoordelen naar de uiterlijke levensomstandigheden van de echtgenoten (1).

In Frankrijk is een dubbele beperking gesteld aan deze wettelijke bevoegdheid om de andere echtgenoot te verbinden : eensdeels voor wat duidelijk overdreven uitgaven betreft, anderdeels voor aankopen op afbetaling (2).

In Nederland is er geen beperking; wel bestaat de mogelijkheid om de bevoegdheid door de rechter te laten opschorsen voor de toekomst (3).

IV. BESLUIT

24. „De leer van het huishoudelijk mandaat — zegt Professor Delva — zou voor goed opgedoekt moeten worden en opgeborgen in het arsenaal van de juridische vondsten” (4). En Professor Renard (5) schrijft „Le mandat domestique est inadéquat; à certains égards c'est une hypocrisie; il est peu conciliable avec la capacité de la femme mariée. Celle-ci doit pouvoir agir non comme mandataire du mari, mais comme organe de l'union conjugale exerçant au sein de la famille sa fonction naturelle”.

Aansluitend bij deze opmerkingen kan worden gesteld, dat, zo de vondst van het huishoudelijk mandaat een nuttige oplossing is geweest ten tijde van de onbekwaamheid van de gehuwde vrouw, de leer nu niet meer aangepast is aan de gewijzigde juridische en feitelijke verhouding tussen de echtgenoten, en dat zij in de toekomst voorzeker zal moeten verlaten worden.

25. Het probleem van de huishoudelijke bevoegdheden hoort in het kader van ons primair huwelijksstelsel, waar het een algemene oplossing moet vinden geldig voor alle huwelijksstelsels (6). Het gaat hier immers om een van de kernen qua regeling van de verhoudingen

(1) Voor Frankrijk : zie SAVATIER, R., *La communauté conjugale nouvelle* (1966), nr. 44; — Voor Nederland : zie PETIT, Ch., *Hoofdtrekken van het Nederlands familierecht*, § 94.

(2) Art. 220, *in fine*, Frans B.W.

(3) Art. 85, 1 N.B.W.

(4) T.P.R., 1964, l.c.

(5) *Le régime matrimonial de droit commun*, 75.

(6) Cf. RENARD, C., l.c.

tussen echtgenoten die, ook in het belang van de derden, op een absolute en dwingende wijze moeten gelden.

Daarbij moet, zoals gezegd, de samenwerking van en de gelijkheid tussen de echtgenoten bekrachtigd worden door een oplossing die voor beiden op dezelfde wijze geldt. Niet alleen moet de vrouw de bevoegdheid worden erkend om zowel zichzelf als haar man, en de gemeenschap zo er een bestaat, te verbinden voor alles wat voor de normale gang van het huishouden is vereist (dit als erkenning van haar fundamentele rol en opdracht — die feitelijk altijd hebben bestaan — tot leiding van het gezin), doch tevens moet de regel op dezelfde wijze worden toegepast op de verbintenissen door de man aangegaan, omdat ook hier, na de toekenning van een gelijke handlingsbekwaamheid, de erkenning van gelijke bevoegdheden past.